

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Adventsbede

"Het behage U, HEERE! mij te verlossen: HEERE! haast U tot mijn hulp"

Psalm 40:14

Tegenspoeden omringen David. Daar zijn vijanden. Ze staan hem haar het leven. Ze zoeken zijn ondergang. Zijn 't Saul en de zijnen? Of moeten we denken aan Absalom, die met zijn leger opmarcheert naar Jeruzalem? We weten het niet. Davids nood is groot. Maar er is nog meer. Ongerechtigheden hebben hem aangegrepen. Ongerechtigheden zijn meer dan zonden. Ze zijn de moedwillige overtredingen van Gods heilige wet. Voor David zijn die zelfs menigvuldiger dan de haren van zijn hoofd. Hij kan ze niet eens tellen. 't Gevolg is dat zijn hart hem heeft verlaten. Dat betekent: hij heeft geen moed meer; alle moed is weggeëbd. Hij ziet zichzelf reeds als dood, als verloren, aan het verderf overgegeven. Heel Davids nood wordt aangegeven met dat beeld aan 't begin van de psalm: de ruisende kuil en het modderig slijk. In zo'n kuil werd Jozef door zijn broers eens neergelaten. Die kuil is een omgekeerde trechter. Wie erin zit, kan nooit langs die schuintoelopende kant omhoog komen. Die is redeloos verloren. Want daar beneden in die kuil is modderig slijk. De ongelukkige zakt daarin steeds dieper weg. Totdat de modder zich sluit boven zijn hoofd. Zie - dat is nu Davids nood. Vanuit die nood roept hij naar omhoog, tot de HEERE, de Verbondsgod, tot die God Die heeft gezegd: wie Mij aanroept in de nood, vindt Mijn gunst oneindig groot. Hij is de God van de toezegging. Hij is de belovende God, en Hij houdt getrouw Zijn woord, Hij is een Waarmaker van Zijn woord. Zijn woord wordt altoos trouw vol-

bracht! David heeft verwacht, vurig verwacht. Zijn gebed gaat naar omhoog: het behage U, HEERE! mij te verlossen. Het behage U. David kan niet eisen. Hij heeft geen rechten. De HEERE moge willen. Redenen nemen niet uit David. Hoe zou dat kunnen? David met zijn menigvuldige ongerechtigheden! God moge redenen nemen uit Zichzelf. Alleen zo. Op geen enkele andere wijze. Om Zijns Zelfs wille. Zo alleen kan David verlost worden.

Verlossing dat is hier opgehaald worden uit de kuil met modderig slijk, gered worden uit die grote nood en dood; en daar is haast bij. Dat kan geen uitstel lijden. Daarom: haast u tot mijn hulp. God is als enige Helper overgebleven. Niet David kan zich helpen; geen anderen kunnen hem helpen. De Heere alleen. Die God Die helpt in nood.

Kent ook u dat gebed van David? We gaan ons voorbereiden op het Kerstfeest. God zond de Verlosser, Zijn Zoon, Jezus Christus. Hij daalde af in de kuil van modderig slijk. Hij riep naar omhoog, maar God neigde Zijn oor niet. Hij zonk weg, Hij ging ten onder. De menigvuldige ongerechtigheden van zondaren op Zich genomen. Daarom gingen al Gods golven en al Gods baren over Hem heen. Daarom Hij stervend aan het vloekhout op Golgotha.

Aan advents vervulling, het Kerstfeest, gaat de adventsbede vooraf: het behage U, HEERE! mij te verlossen: HEERE! haast U tot mijn hulp. Zal het echt Kerstfeest worden, voor het eerst of opnieuw dan gaat het altijd weer eerst om dit adventsgebed.

Wat een nood die ruisende kuil met modderig slijk! O neen - daar heeft God mij niet ingebracht. Ikzelf door

mijn moedwillige ongehoorzaamheid! En nu kan ik elk moment wegzinken in het slijk. Dan is er zelfs geen roepen meer. Dan is er geen hoop op verlossing meer. Dan is er de eeuwige dood, de eeuwige rampzaligheid. Dit verstaande zou ik dan nog zin hebben om van het aanstaande Kerstfeest een "vrolijk Kerstfeest" te maken, een feest met wat uiterlijk vertoon? Neen toch! Dan is er haast bij dat de hemelen zich scheuren en dat de Heere nederkomt. Want als het geen echt Kerstfeest wordt, als Hij niet nedaalt ter verlossing, dan is het blijven én ondergaan in de kuil van het verderf.

De Heilige Geest opent blinde ogen. Door Zijn werk komt er plaats voor de verlossing van boven. Door Zijn werk wordt de adventsbede geleerd, de roep naar omhoog. Hoe noodzakelijk is het toch dat we onze nood en ellende recht en grondig leren kennen, opdat er plaats komt voor de van God gegeven Verlosser. We zijn er zo'n vijand van, we willen niet in de onmogelijkheid aan onze kant terecht komen. Maar 't is zo zalig om te leren. Want op uw noodgeschrei doet Hij grote wonderen. Dan haast Hij Zich ter hulpe; dan komt Hij ter verlossing. Hij haalt op uit de ruisende kuil. Hij stelt de voeten op een rotssteen; Hij maakt de gangen vast, en Hij geeft een nieuw lied in de mond, een lofzang Gode.

Hoe verlost ook, het blijft toch weer: ellendig en nooddruftig. De adventsbede blijft. Totdat die volkomen verhoord wordt. Zijn komst is het die het heil volmaakt. Hij Die begonnen is met de verlossing zal volkomen verlossen. Omdat Zijn Naam is HEERE! Hoe groot is Zijn liefde. Hoe groot Zijn ontfermingen. Hoe volkomen is het werk van Jezus Christus. Door Hem zal straks het nieuwe lied volmaakt gezongen worden. Zonder dissonanten. Rijk is het de adventsbede te kennen. Dezulke zal ervaren dat de Heere verlost, ja volkomen verlost.

Want Hij is de Eerste en de Laatste, het Begin en het Einde.

Ds. v. Z.

Van de Administratie

De afgelopen 14 dagen waren heel rustig bij de administratie, niet veel betalingen, geen giften en maar 2 nieuwe abonnees.

We hopen dat we de volgende keer meer nieuwe abonnees kunnen inboeken.

Van de Chr. Geref. Kerk te Vlaardingen ontvingen we voor de school in Dundas f 620,-, als opbrengst van een gehouden kollekte. Namens het schoolbestuur hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn. Telefoon: 0172-474202. Postbank: 704350.

Van de redactie

Ambtsdragersvergadering

De ambtsdragersvergadering in Dordrecht ligt achter ons. Velen uit vele plaatsen waren gekomen. Sommigen lieten weten verhinderd te

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 0180-613069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 0172-474202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm.
Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

zijn. Nadat Ds. D. Slagboom de vergadering geopend had kreeg Ds. L.W. van der Meij het woord. Hij sprak over "Zondekennis en Christus kennis". Een forum werd samengesteld bestaande uit de predikanten M.C. Tanis, M. Vlietstra en G.J. Capellen. De tijd liet niet toe alle vragen te beantwoorden. We mogen terugzien op een goed samenzijn. Het ligt in de bedoeling het referaat van Ds. v.d. Meij in ons blad op te nemen. Het was voor deze aflevering nog niet persklaar. U kunt het dus nog tegemoet zien.

Artikelen

In dit nummer van ons blad treft u een artikel aan van Ds. D. Slagboom dat gaat over de wederkomst en de wederopstanding des vlees en wat er gebeuren zal met hen die de dag van de wederkomst zullen meemaken. Ook vindt u een artikel over "Het beest uit

de zee" aan de hand van een lezenswaardige brochure geschreven door Ds. J. Veenendaal, waarin op treffende wijze onze tijd wordt getekend en op de Kerk des Heeren wordt gewezen die niet alleen verdrukt zal worden, maar die ook toekomst heeft. Tevens wordt een begin gemaakt met een serie handelend over de toeëigening des heils van de hand van Ds. J.H. van Dijk.

Verschijningsdata volgende nummers

Het eerstvolgende nummer zal verschijnen op 21 december 1995 en het daaropvolgende nummer op 11 januari, alles onder het voorbehoud van Jakobus. De copy dient uiterlijk de donderdag voor de verschijningsdatum binnen te zijn. Na 11 januari weer gewoon elke veertien dagen.

AvH.

De toeëigening des heils

Het is met de nodige schroom en een zekere verlegenheid, dat ik over dit gewichtvolle onderwerp wil schrijven. Het is immers niet zo maar een onderwerp, dat onze aandacht zal vragen. De toeëigening des heils is een veelzijdig en veelomvattend onderwerp. Daarnaast ook een gevoelig en moeilijk onderwerp. Wie enigszins thuis is in deze materie, zal met mij de ontdekking gedaan hebben, dat velen de term wel gebruiken en daar een geheel eigen inhoud aangeven, maar weinig helderheid verschaffen. Het begrip is dikwijls onderwerp van gesprek, maar weet men altijd wel waar men het over heeft? Dat laatste zou eigenlijk geen vraag mogen zijn. Helaas wijst de kerkelijke praktijk maar al te vaak uit, dat er op dit terrein een keur van meningen en gedachten kan worden gehoord, die veel weg heeft van een babylonische spraakverwarring. Tegen deze achtergrond bezien, zult u begrip hebben voor de schroom en de verlegenheid, waarin ik verkeer. Het gebeurt echter wel meer, dat wij deze menselijke zwakheden in ons ambtelijk werk moeten overwinnen. Bovendien kan het geen kwaad, wanneer wij geregeld aan onze kleinheid en onbekwaamheid in de dienst des Heeren worden ontdekt. Het houdt ons afhankelijk van Gods hulp en genade. Ik hoop, dat wij elkaar hierin mogen verstaan bij de behandeling en de bespreking van het onderwerp, dat ons allen

aangaat. Tevens vraag ik van u mijn inleiding ook te lezen als "slechts" een inleiding, die een inzet wil zijn tot verdere doordenking en bezinning om enige toerusting te ontvangen bij het geven van geestelijke leiding in de gemeente, waar de Heere ons in het ambt gesteld heeft.

Ik wil met u stilstaan bij het grote belang van dit onderwerp. Daarna een bijbels-confessionele toelichting geven op dit onderwerp, opdat wij zouden weten, wat wij onder de toeëigening des heils hebben te verstaan.

Tenslotte wil ik met u nagaan wat de plaats van de toeëigening behoort te zijn in prediking en pastoraat.

Belang van dit onderwerp

Enkele jaren geleden hield Ds. J. Westerink een preek over de worsteling bij Pniël, waarin hij ernstig waarschuwde tegen het verbondsautomatisme en het klimaat, dat daardoor geschapen wordt, uitkomend in een bedenkelijke levenswandel. Ds. Westerink stak niet onder stoelen of banken, dat hij sprak over de vrijgemaakte prediking, die ook doorklinkt in het vrijgemaakte onderwijs. Deze zorgwekkende ontwikkeling hield hem sterk bezig en hij zag zich geroepen om hiervoor te waarschuwen in de prediking met het oog op het heil van de gemeente. Inmiddels is het wel duidelijk geworden, dat deze voluit schriftuurlijk-bevindelijke preek niet door allen in

dank werd aangehoord. Vele tongen kwamen in beweging en vele pennen werden ter hand genomen om nog maar te zwijgen van de vele telefoontjes, die onze ambtsbroeder heeft moeten ontvangen. Zelfs "De Wakker" liep af en liet een geluid horen, dat ons allen wakker moet hebben geschud. Het zoveelste bewijs werd geleverd, dat wij binnen onze kerken zo weinig één zijn als het gaat over de bijbelse prediking.

Hoewel dat op zichzelf niets nieuws is, confronteert het ons wel opnieuw met de grote verwarring, die zo langzamerhand kenmerkend schijnt te worden voor ons kerkelijke leven.

Schrijnend is daarbij de gedachte aan de bestaande gemeenschappelijke verklaring over de toeëigening des heils.

Deze is sinds de Generale Synode van 1977 van kracht en werd n.a.v. het positieve advies van onze deputaten eenheid opgesteld.

Al op de Generale Synode van 1974 was door deputaten gerapporteerd, dat er tussen hen en de vrijgemaakte commissie (destijds de zgn. buitenverbanders, tegenwoordig de nederlands-gereformeerden) een verblijdende mate van eenstemmigheid was geconstateerd op het punt van de toeëigening van het heil (Acta '74 blz. 167).

Dit had tot gevolg, dat de Synode besloot deze uitspraken te verwerken in de bedoelde gemeenschappelijke verklaring om als handleiding te kunnen dienen bij plaatselijke samenspreking en toenadering. Tegelijk werd er door deze zelfde Synode bij de kerkeraden op aangedrongen om de contacten met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt-b.v.) in het geloof te beginnen en waar deze reeds zijn te bewaren en te versterken.

Het licht werd hiermee op groen gezet en inmiddels kunnen wij een trieste balans opmaken, die helaas geen ander beeld laat zien dan de kerkelijke werkelijkheid, waarin wij verkeren, waar de eenheid onder elkaar soms ver te zoeken is.

Wij vragen ons in gemoede af of de tol, die door het zoeken naar kerkelijke eenheid naar buiten wordt opgeëist, niet te groot wordt. Temeer daar wij bedenken, dat na 18 jaar er nog zo bitter weinig van de ware geestelijke eenheid is gebleken. Daar mogen wij onze ogen en oren toch niet voor sluiten?

Ik heb er geen enkele behoefte aan om allerlei negatieve ervaringen breedvoerig te belichten, maar ik denk, dat wij er niet omheen kunnen om een enkel voorbeeld te noemen. Niet om

van ons onderwerp af te dwalen, maar juist ter onderstreping van het grote belang van het onderwerp.

Het kan nl. geen kwaad eens in de spiegel te kijken, die ons door anderen wordt voorgehouden. Het geeft weer hoe anderen naar ons kijken en over ons denken.

Drs. H. de Jong, studiebegeleider van de nederlands-gereformeerde studenten in Apeldoorn, schreef in Opbouw, het kerkelijke orgaan van zijn kerk, het volgende.

In niet mis te verstane woorden liet hij weten, hoe hij dacht over de christelijk-gereformeerde prediking. Hij zei letterlijk: "Ik kan er wat van weten, want ik hoor van onze studenten in Apeldoorn regelmatig welke kant ze in de prediking opgestuurd worden. Welnu het is met enige overdrijving gezegd, er kan daar geen tekst genomen worden of geen onderwerp aangesneden of alles wordt over het ene spoor van die bekende toeëigening des heils geleid. Dat is het ene locomotiefje dat zondag aan zondag over het ene lijntje moet lopen. Telkens met andere wagonnetjes (de gekozen tekst), dat wel, maar het traject is steeds gelijk en de boodschap altijd hetzelfde. De preektekst komt daardoor in zijn eigenheid niet naar voren. Dat is nu eens óns bezwaar", aldus De Jong.

Zijn weinig opbouwend geluid behoeft geen nadere uitleg.

Een tweede voorbeeld, dat ik u als laatste wil noemen, kwam ik tegen in

Woord en Geest, een uitgave van de vereniging tot bevordering van het gereformeerd kerkelijk leven. Onder het kopje "Toeëigening des heils wijst de weg, federatief kerkverband (Nederlands- en Christelijke Gereformeerde Kerken)?" las ik het volgende: "Onder de naam "Bewaar het Pand" is er een stroming, die in het persoonlijk gevoelsleven op het besef van schuld en van geestelijke onmacht zo sterk aandringt, dat er voor de blijde boodschap van Gods zoekende en vergevende liefde weinig ruimte en vrijmoedigheid is. De nodigende oproep in het Avondmaalsformulier dat wij door de viering ons leven buiten onszelf alleen in Jezus Christus zoeken, wordt als het ware op een afstand gehouden.

Binnen de Chr. Ger. Kerken nu is het meest gevoelige onderwerp: "de toeëigening des heils".

Even verderop vraagt de schrijver van dit artikel zich af: "Wat betekent de aanduiding "toeëigening des heils" eigenlijk" Wie is het, die dat doet, toeëigenen? Dat zal toch de mens zijn, de vrome, gelovig-biddende mens. Wie heeft die spreekwijze ingevoerd? Waarom? Ik vermoed, dat het een uiting is van de zgn. tale Kanaäns in de goede zin".

*Ds. J.H. van Dijk, Urk.
(wordt vervolgd)*

Nederlandse Geloofsbelijdenis (80)

Gedaagd voor de grote Rechter

Christus is Rechter bij Zijn wederkomst. We hebben het vorige keer al gezien. Weer horen we het voor deze keer doorklinken. Hij wordt de "grote" Rechter genoemd. We zouden ook kunnen zeggen: de Rechter naar Gods Raad. Hij heeft Zich-Zelf niet daartoe opgeworpen. Hij is van God daartoe verordeneerd. Hij verkrijgt het "rechtens" vanwege Zijn Middelaarschap. We kunnen dit horen uit Zijn eigen mond. Hij spreekt er Zelf van in Johannes 5 in aansluiting aan de genezing van de 38-jarige kranke. Hij openbaart dan het grote geheim van de éénheid tussen de Vader en de Zoon. De Zoon volgt de Vader na in Zijn werken. Het initiatief is van de Vader. De Zoon voert het uit en volgt na. Dat is gegrond in de liefdesverhouding van de Vader tot de Zoon. Zo zal Hij ook het grote werk doen aan het eind, in de

opwekking der doden bij het laatste gericht. Zo zegt Christus: Johannes 5:22 "Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft ál het oordeel de Zoon gegeven".

"Al het oordeel". 't Is niet alleen het laatste oordeel. Het loopt er echter wel op uit: op de opwekking der doden, het eindgericht. Het is gegeven door de Vader aan de Zoon. Zo wordt het licht geworpen op Hem, Die gesteld is als een Rechter over levenden en doden! Hij zal verschijnen én doen verschijnen. Artikel 37 gaat ervan spreken: "En alsdan zullen persoonlijk voor deze grote Rechter verschijnen alle mensen, zowel mannen als vrouwen en kinderen die van de beginne der wereld af tot het einde toe geweest zullen zijn, gedagvaard zijnde door de stem des archangels en door het geklank der Goddelijke bazuin. Want al degenen, die gestorven zullen

wezen, zullen uit de aarde verrijzen, de zielen tezamen gevoegd en verenigd zijnde met haar eigen lichaam, in hetwelk zij zullen geleefd hebben. En aangaande degenen, die alsdan nog leven zullen, die zullen niet sterven gelijk de anderen, maar zullen in een ogenblik veranderd en uit verderfelijk onverderfelijk worden”.

Door de stem en het geklank

In heel sobere woorden belijdt onze belijdenis het aangrijpende van het verschijnen voor de van God aangevozen Rechter. Alle mensen zullen in de dag van het laatste gericht voor Hem gesteld worden. Niet één zal daaraan ontkomen. Hoe geweldig zal dat zijn. Het maakt dan niet uit, welke plaats we in dit aardse leven hebben gehad. Of we koning waren of burger. Directeur of loopjongen, Dominee of gemeentelid. Er zal geen uitzondering zijn. Het is ook niet beslissend in welke tijd of we geleefd hebben. 't Gaat om de mensen van alle tijden. Het zal dus een machtig grote menigte zijn, terwijl het toch voor allen geldt, dat ieder persoonlijk voor de rechtvaardige Rechter verschijnt.

Gods woord spreekt daar zonder veel omhaal van, 2 Corinthe 5:10 “Want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus...”

Hoe komen die allen er? Het wordt hier vanuit Gods Woord gezegd, 1 Thessalonicenzen 4:16 “Want de Heere Zelf zal met een geroep, met de stem des archangels en met de bazuin Gods nederdalen van de hemel...”

Allereerst moet hier voorop staan: 't gaat om de Heere Zelf, zoals het hier wordt gezegd, niet maar eenvoudig alleen: de Heere.. Zo wordt in deze tekst onderstreept, dat Christus in het laatste gericht komt als Degene, Die de naam Heere ontvangen heeft boven alle naam. Die in de weg der vernedering alle macht gekregen heeft in hemel en op aarde en dat bijzonder betoont in die dag als Hij neerdaalt van de hemel en alle mensen roept tot de rechterstoel.

Dán: Hij roept met een groot geluid, een geroep. We kunnen het ook vertalen door commando of bevel. Het is een signaal, zoals het uitgaat in een leger, waardoor alle soldaten tot de strijd worden geroepen.

Tenslotte: Waarin dat signaal uit zal komen wordt gezegd door: de stem van de archangel en de bazuin Gods. We hebben al gezien dat engelen Christus vergezellen bij Zijn wederkomst. Hier wordt gesproken van een

aafts-engel, wiens stem klinkt. Als een uitroeper wordt die engel voorgesteld, die in dienst van Christus de levenden en doden roept tot de troon van de Rechter. Een bazuin is ook niet vreemd. Er wordt ook op andere plaatsen in het Nieuwe Testament over gesproken in verband met Christus' wederkomst. Daarin spreekt de kracht van het geluid, dat tot een ieder zal komen.

Het gaat erom, dat niemand achter kan blijven bij de indringende roep, die van Christus bij zijn wederkomst en oprichting van Zijn troon uitgaat. Het is uiteindelijk om Hem te doen, niet opdat wij het precies uit zouden kunnen tekenen, hoe het allemaal in die dag zal zijn. Het indrukwekkende, geweldige, majesteitlijke van Zijn roepstem komen hier openbaar.

Laten we erop letten wat Calvijn zegt in zijn commentaar op 1 Thessalonicenzen 4:16 “Voorwaar des apostels voornemen was te dezer plaatse niet anders, dan een smaak der grootdadige en een waardige vertoning des Richters te geven, totdat we volkomenlijk zien. Met deze smaak moeten wij intussen tevreden zijn”.

Wie heeft smaak dan toch juist de ware gelovigen, die uitzien naar de volle vervulling van wat de Heere heeft toegezegd, naar wat door Christus verworven is? Zij zullen niet alleen met eerbied denken aan wat er gebeurt in die dag met het gebed om genade in hun hart, maar het ook verwachten in het geloof, dat die Christus hun zaak voleinden zal!

De wederopstanding des vleses

We belijden het in de 12 artikelen. Elke week klinkt het ons in de oren. “Ik geloof de wederopstanding des vleses”. Wat wordt er vaak aan voorbij gegaan om hoe groot gebeuren of het gaat. Het is het grote wonder dat werkelijkheid wordt eer het laatste oordeel ten volle vervuld zal zijn. “De reeds gestorvenen zullen uit de aarde verrijzen”. Het gebeurt door de opstandingskracht van Christus. “Die in de graven zullen zijn, zullen Zijn stem horen en uit de graven uitgaan”. Hij heeft het Zelf weer voorzeggd, Johannes 5:28.

Er is een tweërlei opstanding der doden. De opstanding der gelovigen tot het eeuwige leven en een opstanding der ongelovigen, der onrechtvaardigen tot de eeuwige dood. We kunnen hier denken aan Daniël 12:2 “En velen van degenen, die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken,

dézen ten eeuwigen leven en génen tot versmaadheden en tot eeuwige afgrijzing”.

In Gods Woord, vooral in de brieven van Paulus, wordt allereerst gesproken over de opstanding van de kinderen Gods. In de meeste belijdenisschriften spreekt ook in de regel de tróostrijke verwachting van de wederopstanding. Zo in de 12 artikelen, de belijdenis van Nicea en de Heidelbergse Catechismus. In de geloofsvorm van Athanasius is dat niet zo. In de meeste psalmboekjes is die te vinden achter de Dordtse Leerregels mét de 12 artikelen en Nicea. We lezen dan 40 en 41 “En van daar zal komen om te oordelen de levenden en de doden, bij Wiens komst alle mensen weder zullen opstaan met hun lichamen”.

Ook de Nederlandse Geloofsbelijdenis spreekt met grote kracht over de wederopstanding van allen en werkt dit later uit ten aanzien van de opstanding der verdoemenis, voor de goddelozen. Daarbij kunnen we opmerken dat de opstanding voor de ware gelovigen in die dag beantwoordt aan het doel van Christus' komst nl. dat Hij gekomen is niet om te verderven maar om te behouden. Dat doet echter niets af van de waarschuwing die er vanuit gaat dat er een andere zijde is aan de wederopstanding nl. tot vermeerdering van de eeuwige straf.

Hetzelfde lichaam

Met nadruk wordt hier beleden dat bij de opstanding der doden in de jongste dag de zielen tezamen gevoegd en verenigd worden “met hun eigen lichaam, in hetwelk zij zullen geleefd hebben”. Zo zegt de Heidelbergse Catechismus het ook in Zondag 22 “..maar dat ook dit mijn vlees door de kracht van Christus opgewekt zijnde wederom met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden”. “Dit mijn vlees...” Het is duidelijk: hetzelfde lichaam.

Al is het lichaam ook geheel tot het stof weergekeerd, al is het verbrand op de brandstapel, toch blijft het hetzelfde lichaam. Er zijn er geweest in het begin van de christelijke Kerk die zeiden: er moet door God een nieuw lichaam gemaakt worden, omdat onze lichamen, zoals ze in het graf neerdaalen, onrein zijn. Calvijn heeft daartegen met kracht gesproken bijv. door er op te wijzen, dat dan God onmachtig verklaard wordt om re reinigen, wat door de zonde bezoedeld is. En voor de gelovigen wijst hij er op, dat hun lichamen hier al tempelen des Hei-

ligen Geestes zijn. Zij zouden tot verving vervallen indien er geen hoop der opstanding was.

Het is hetzelfde lichaam met nieuwe hoedanigheden. Het sterfelijke doet onsterfelijkheid aan en het verderfelijke onverderfelijkheid. Dat is het wonder van de wederopstanding. Niet alleen dat de graven geopend worden maar ook dat de lichamen worden veranderd." Een natuurlijk lichaam wordt er gezaaid, een geestelijk lichaam wordt er opgewekt". Hetzelfde en toch anders! Bekend is het beeld van rups en vlinder. De rups is niet aantrekkelijk voor het oog en toch komt daar de mooie vlinder uit.

Het is troostvol voor de Kerk des Heeren: het lichaam, waarin Gods kinderen zo vaak gezucht hebben vanwege het inwonend verderf, wordt gelijkvormig aan het lichaam van Christus. Dan zullen er geen lichamelijke gebreken meer zijn. Dan zal hun gereinigde ziel dat herschapen lichaam doorwonen. Dan zal God ten volle naar lichaam en ziel verheerlijkt worden!

In een ogenblik...

De Nederlandse Geloofsbelijdenis belijdt ook nog over degenen, die bij Christus' wederkomst nog zullen leven. Zij zullen niet sterven maar in een ogenblik veranderd worden. We kunnen ons hier weer laten leiden door het bekende hoofdstuk, 1 Corinthe 15 "En ik zeg u een verborgenheid, wij zullen niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden in een punt des tijds, in een ogenblik met de laatste bazuin..." (vers 51,52a).

Zij zullen dus niet de dood in de gewone zin sterven. Lichaam en ziel zullen niet, zoals bij de anderen, voor een tijd gescheiden zijn. Toch de verderfelijke natuur zal vergaan. Het zal een plotse-linge overgang zijn, tot de zalige onsterfelijkheid voor Gods kinderen.

Het zal wellicht een vraag zijn, waarom onze belijdenis het hier heeft over die "alsdan nog leven zullen". Dachten onze vaders dat de wederkomst en de voleinding van alle dingen zo dichtbij was? We zouden die vraag dan ook moeten stellen aan de apostel Paulus, die er in de Corinthebrief van spreekt en in de eerste brief aan de Thessalonicenzen! Feitelijk aan.. Gods Woord! Er is maar één antwoord: Paulus en de gelovigen in die tijd leefden dichtbij de wederkomst. Zij voelden zich onmiddellijk geplaatst voor de "toekomst des Heeren, die bezig is te naderen" (Hoekstra). We kunnen het ook anders

zeggen: ze gingen uit naar de hemelse Bruidegom door een waar geloof. Ze konden alleen bevredigd worden door de volheid van Zijn gemeenschap.

Daar hadden onze vaders wat van in artikel 37. Hebben wij het beginsel dáárvan in ons hart en leven?

D. Slagboom.

Het beest uit de zee

Ds. J. Veenendaal, Het beest uit de zee (Openbaring 13:1-10)

Lezing gehouden voor de kiesvereniging van de S.G.P. te Katwijk aan Zee, Uitgeverij Lectori Salutem, Postbus 229, 2990 AE Barendrecht, tel. 0180-622960, Donge 6, 20 blz., f 2,50.

Enkele zaken uit deze lezenswaardige brochure willen we aan u doorgeven.

Ontwikkelingen in onze tijd

Hebben wij oog voor de ontwikkelingen die in onze tijd plaatsvinden? Het is geen goede zaak onze ogen daarvoor te sluiten. We leven met onze kinderen in een zeer verontrustende tijd. In ons vaderland zien we dat er al minder wordt geleefd naar de normen van Gods Woord. Onzedelijkheid en zondigheid nemen schrikbarend toe. Van overheidswege wordt in de wetgeving al minder gerekend met de Tien Geboden, die heilig, heilzaam en goed zijn. De wetgeving verwijderd zich al verder van Gods Wet. Het zijn verontrustende ontwikkelingen, maar geen vreemde ontwikkelingen. Het staat beschreven in Gods woord. Met name denken wij aan het boek Openbaring. Een goede zaak dat Ds. J. Veenendaal de lezing die hij heeft gehouden voor de kiesvereniging van de S.G.P. te Katwijk aan Zee in brochure-vorm heeft uitgegeven. In die brochure wordt onze tijd getekend en gewezen op de Kerk des Heeren die niet alleen verdrukt zal worden, maar die ook toekomst heeft.

Openbaring 13

In de inleiding wordt geschreven dat we in het boek Openbaring een gedeelte uit Gods Woord hebben, waarin sprake is van de ontvouwing van Gods Raad met betrekking tot de laatste dingen die haast moeten geschieden. De profetische verkondiging van het boek Openbaring heeft een apocalyptische vorm. Het boek moet niet chronologisch gelezen worden maar groepeerd verschillende gebeurtenissen rondom het centrale thema. Het verband tussen Openbaring 12 en 13 wordt aangegeven. In Openbaring 12 gaat het over de nood en de verdrukking waarin de Kerk verkeert en de goddelijke be-

scherming en bewaring van die Kerk. Openbaring 13 tekent ons de machten waarvan satan gebruik maakt in zijn strijd tegen de Kerk. "Dat zijn regeringen, politieke machten, overheden, wereldrijken en valse religie, valse profetie en valse wetenschap." Dan wordt geschreven over het beest uit de zee. Aan de orde komen: zijn macht, zijn aanhang, zijn Godslastering en zijn strijd.

De macht van het beest uit de zee

Het beest dat opkomt uit de zee wijst op een groot anti-christelijk rijk. Naar wereldrijken uit het verleden wordt gewezen waarmee Israël te maken heeft gehad. "Het visioen uit Openbaring 13 wordt telkens weer vervuld. Het beest neemt verschillende vormen aan, maar het wezen blijft gelijk, een wereldse overheid gericht tegen de Kerk, en de mens die God niet erkent, verliest tenslotte zijn menselijke waardigheid en zakt tot het peil van een beest. Zodra God de remmen loslaat en de grendels verschuift spuit de beestachtigheid er aan alle kanten uit. Want de mens, hoe beschaafd en humaan hij ook mag schijnen, is in zichzelf wreed, hard, onverschillig en bloeddorstig. Daarom kan het rijk van de mens nooit waarachtiger getekend worden dan in het beeld van een beest, dat uit de zee, uit de botsingen van de natieën, plotseling opkomt. Zo rijzen dus telkens politieke machten op die op totalitaire wijze zowel de lichamen als de zielen van het volk willen beheersen volgens eigen beginselen, maar niet naar de beginselen van de Bijbel. Het beest is de vergoddelijking van de staat met aan het hoofd een mens die meent god te zijn" (blz. 12).

De aanhang van het beest uit de zee

Wanneer het gaat over de aanhang van het beest uit de zee wordt treffend onze tijd getekend op blz. 15: "Tot de aanhang van het beest behoren zij wiens namen niet geschreven zijn in het boek des Levens. Bij het gemis van God moet het vlees verzadigd worden. Vandaar dat er onbeschaamd op los

wordt gezondigd. De ongerechtigheid vermenigvuldigt. Men leeft los van elk moraal of wet. Er is geen band, geen gezag. Er zijn geen vaststaande zedelijke normen. En zo ontstaat er een zedelijke verwildering, die het leven van ons volk vermoordt en de andere volken van deze wereld. Het gezinsleven ontadelt, verwildert en wordt uiteengescheurd. Huiselijkheid, spaarzaamheid, ingetogenheid, het is oud en nabij de verdwijning. De zonde is tot een systeem geworden. Het is een manie geworden. Zondigen om te zondigen. En een van de tekenen van de geweldige afval concentreert zich in het leven van de mensheid op het gebied van de onzedelijkheid. Overdaad en zinloze genieting. De mondaine samenleving leeft van geld en vrouwen, slechte boeken, tijdschriften, radio en t.v.-programma's. Het zijn de aanjagers van de ontadeling van het huwelijks- en liefdesleven.

De ziel is versteend in het huwelijk, gezin en de samenleving en tussen de volken onderling. Dit gaat tenslotte op een werelddrama aan. Waar in staat en maatschappij de wetten van God worden verworpen, daar baten geen menselijke wetten. En zo vertoont de zogenaamde vergode mens meer en meer het beeld van een menselijke duivel."

De Godslastering van het beest uit de zee

"En hetzelfde werd een mond gegeven om grote dingen en godslasteringen te spreken..." We lezen op blz. 15 en 16: "Dit wijst op bitterheid en rancune. God is voor hem het meest verachtelijke wat men zich denken kan, en hij gaat er prat op dat hij die grote naam van God, waarvoor miljoenen gesidderd hebben, durft te lasteren."

Over Godslastering wordt op blz. 17 het volgende opgemerkt: "De stem naar Gods Woord moet tot zwijgen worden gebracht. Nadat systematisch alles uit de wet en de regelgeving wordt of is verwijderd dat herinnert aan Gods Woord, wordt daarna het vasthouden aan Gods Woord als een buitenwettelijk handelen beschouwd. Gods kinderen ondergaan de wrede gramschap van de Godslasteraar. Hij laat het niet alleen bij lasteren en schelden, maar hij begint een strijd tegen de "heiligen"."

Is dit alles zich niet aan het ontwikkelen? Eerst wordt het godsdienstige tot een privé-zaak gemaakt. Het moet weggebannen worden uit het openbare leven. Het zal uitlopen op vervolging van Gods Kerk.

De strijd van het beest uit de zee

"En hem werd macht gegeven de heiligen krijg aan te doen." Niets gaat buiten Gods Raad om. Ook deze strijd niet. "De heiligen" worden niet met rust gelaten. Zij zijn door genade principieel. De haat en de woede van het beest keren zich tegen hen. De heiligen zijn heilig onverdraagzaam. Het beginsel van het ongeloof botst met het beginsel van het geloof. Het zal een bange tijd worden voor de Kerk. Maar eenmaal zullen de rollen omgekeerd worden. De Kerk zal delen in de overwinning die door Christus is behaald op Golgotha. Ds. Veenendaal besluit zijn lezenswaardige brochure met de volgende woorden: "Geloofsen gebedsoefeningen zijn zo nodig, een wachten en uitzien in lijdzaamheid naar de dag van de overwinning, want deze is zeker voor allen, die de verschijning van de Heere Jezus Christus hebben liefgehad."

We zien met belangstelling uit naar een volgend werkje over het Beest uit de aarde.

Ds. A. van Heteren
Barendrecht.

Boekbesprekingen

Arthur W. Pink, **Troostvolle beloften**, 96 blz., f 19,90, Uitgeverij de Groot Goudriaan - Kampen.

Vertaler: G.C.H. Donker.

Een inhoudsvol boekje. Ons trof vooral wat geschreven wordt over de eeuwige heerlijkheid in vergelijking met het lijden van deze tegenwoordige tijd. Zo lezen we bijv. op blz. 23 "Eén seconde van de heerlijkheid zal een heel leven van lijden goedmaken. Wat zijn jaren van moeite, ziekte, strijd met armoede en leed in welke vorm dan ook, als ze vergeleken worden met het land van Immanuël. Eén teug van de rivier van genot aan Gods rechterhand, één ademhaling in het Paradijs, één uur temidden van de met bloedgewassenen rond de troon, zal alle tranen en zuchten van de aarde meer dan goedmaken."

William Perkins, **Hemelse Vertrouwing**, 96 blz., f 18,50, Uitgeverij den Hertog B.V. - Houten.

W. Perkins (1558-1602) wordt wel genoemd de vader van de Engelse puriteinen. Vijf pennevruchten van hem zijn in het nu uitgekomen boekje te vinden: Het mosterdzaadje. De strijd tussen de Satan en een Christen.

Hoe een mens het Woord Gods op de rechte wijze op zijn ziel behoort toe te passen. Vertrouwingen voor een verontrust geweten van boetvaardige zondaars. Een verklaring van enige geestelijk verlatingen. In het hedendaags Nederlands overgezet door Ds. J. van der Haar. Gezien de waardevolle inhoud sluiten wij ons bij de wens van de vertaler aan in het voorwoord waarin de gedachte wordt vertolkt dat de vertaling van deze kleinere werkjes van Perkins wellicht gevolgd zal worden door publicatie van de grotere tractaten en werken van hem. Het standpunt dat met betrekking tot zelfmoord door een belijder van het Evangelie wordt ingenomen vinden we persoonlijk erg ruim (blz. 90). "Ja, om verder te gaan, wanneer een belijder des Evangelies zichzelf om hals brengt - hoewel dit een vreselijk geval is - , dan nog moet men hetzelfde gevoelen uitdrukken. Want 1. Gods oordelen zijn zeer verborgen; 2. Die mensen kunnen zich in de doodstrijd nog bekeren; 3. Niemand is bij machte, de grondeloze diepte der genaden en barmhartigheden, die in Christus zijn, te begrijpen." Op blz. 95 en 96 wordt verhaald van Cranmer die voor een korte tijd de waarheid heriep in geschrifte geschreven met zijn rechterhand. Mocht hij de vuurdood moeten sterven dan zou eerst zijn rechterhand moeten verbranden. En zo gebeurde het ook. "Zijn ogen ten hemel geslagen, vertelde hij dikwijls van zijn onwaardige rechterhand. Zo heeft hij de dood, die hij het meest vreesde, het meest begeerd, opdat hij wraak op zichzelf zou nemen voor zijn zonden."

Ds. C. Sonneveld, **Om het hart van de kerk**, vijftien studies over de Dordtse Leerregels, Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten Woerden, 112 blz., f14,50.

De auteur richt zich bijzonder op jongeren en jong-volwassenen. De studies bevatten een aantal gespreksvragen. Als een eerste kennismaking met de inhoud van de Dordtse Leerregels geschikt voor persoonlijk gebruik en voor jeugdverenigingen en studiekringen.

Ds. J.J. van Eckeveld, **Door Mijn Geest zal het geschieden**, acht preken over de nachtgezichten van Zacharia, 108 blz., f 24,95, Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Leiden.

In het najaar van 1994 zijn deze preken gehouden in de Gereformeerde Gemeente te Zeist. Naast andere geschriften over de nachtgezichten van Zacharia (bijv. van Ds. G.H. Kersten) kan deze bundel dienstbaar zijn aan het verstaan van dit gedeelte van Gods Woord.

denken en doen. Hoofdstuk IV over het gevaar van binnenuit. Hoofdstuk V gaat over godsdienstige angst en vrees. Hoofdstuk VI gaat over het omgaan met angst en vrees. Verschillende bijlagen en een literaturopgave verhogen de waarde van het inhoudsvolle boek.

Drs. P.J. Verhagen en drs. T.E. de Bruin-Molenaar, **Angsten en fobieën**, 172 blz., f 24,95, Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Leiden.

Het boek maakt deel uit van de serie "Praktisch en Pastoraal". Veel mensen hebben zelf te kampen met angsten of fobieën en familieleden en kennissen krijgen ermee te maken. Er is veel onbegrip op dit gebied. Reden om dit boek ter hand te nemen. Het biedt veel: Hoofdstuk I luidt: Van normale tot gestoorde angst en vrees. Hoofdstuk II gaat over lichamelijke aspecten van angst en vrees. Hoofdstuk III gaat over

Mevr. A.W. Boom, **Elke dag leren**, 120 blz., f 17,95, Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Leiden.

Dit dagboek is bestemd voor kinderen van 8-10 jaar. De auteur is oud-onderwijzeres. Het boekje is een aanvulling op het boekje "Leer je mee" wat voor dezelfde leeftijd bestemd is en zal zijn weg onder dezelfde doelgroep wel vinden.

J.F. van der Poel, **Volk zonder land**, 206 blz., f 28,50, Uitgeverij de Banier, Utrecht.

Het boek handelt over zigeuners die net als de joden in de tweede wereldoorlog voor de nazi's naar vernietigingskampen werden gevoerd om daar, soms na gruwelijke mishandelingen, te sterven.

- Wij verzorgen begrafenissen in elke woonplaats op de Veluwe en in Flevoland
- Opbaring zowel thuis als in elk gewenst rouwcentrum
- Ongeacht bij welk begrafenisfonds men (eventueel) is aangesloten
- Dag en nacht bereikbaar
- Geen crematies

Begrafnisverzorging Vos

Het Drie 32
3888 KE Uddel
Telefoon 0577-401689

NIEUW

KWISTET

252 vragen over Israël

Jeruzalem

Israël en Jeruzalem
land en stad van de Bijbel

12,50

Met 252 vragen over Israël en Jeruzalem.

Voor het spelen met de aanvulset is het basisspel nodig. Dit spel is verkrijgbaar voor f 25,-. Tevens is nog verkrijgbaar de aanvulset met bijbelse vragen voor kinderen van 4-9 jaar en de aanvulset over de "Tweede Wereldoorlog" à f 10,- per stuk.

(*verschijnt eind november)

Aanvulset ISRAËL JERUZALEM

land en stad van de Bijbel*

Ondergetekende ontvangt graag:

- ☐ x Kwistet Basisspel à f 25,-
- ☐ x Kwistet Aanvulset Kindervragen à f 10,-
- ☐ x Kwistet Aanvulset 2e Wereldoorlog à f 10,-
- ☐ x Kwistet Aanvulset Israël en Jeruzalem à f 12,50 excl. verzendkosten

Naam _____

Adres _____

Pc/Woonpl. _____

Bon opsturen aan: Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten,
Postbus 79, 3440 AB Woerden, Tel. 0348 - 418587

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer (B.K.G.M.)

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg. Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer

Telefoon 0294-231145, mevr. J. Meijer.

Zakbijbels met zilveren slot

VOOR BIJBELS
IN STATENVERTALING

Een heel bijzonder geschenk voor bijzondere gelegenheden. Aan deze zakbijbels met zilveren sloten is maximale zorg besteed. Formaat 8,6 x 12,4 cm. Met Psalmen, Catechismus en Formulieren.

D2-21z	in zwartlederen band	f 346,50
D4-21z	idem, met duimgrepen	f 379,50
D2-21az	in antiek-bruine lederen band	f 415,00
D4-21az	idem, met duimgrepen	f 450,00

Wij hebben nog veel meer mogelijkheden van uitvoering, ook in groter formaat Bijbels. Op aanvraag sturen wij graag onze speciale catalogus "GBS-Bijbels in fraaie uitvoering". Zakbijbels met gouden slot vanaf f 732,50

In de boekhandel verkrijgbaar en in onze bijbeldepots. Een uitgebreide folder wordt u op verzoek toegezonden. Bestellingen zonder postzegel naar:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
Antwoordnr. 2809, 4140 WB Leerdam, tel. 0345-610155

Geef jij hun te eten

In Oost-Europa is het leven in deze winterperiode voor velen hard en moeilijk: men moet vechten om het bestaan. In de Oekraïne, ex-Joegoslavië en Bulgarije is het voedsel zeer schaars en vaak onbetaalbaar. Hetzelfde geldt voor medicijnen. Wilt u deze mensen gedenken? Wij geven met onze vraag een eeuwenoud bevel aan u door (Lukas 9: 13): **Geef jij hun te eten.** U kunt uw gift overmaken o.v.v. "Geef jij hun te eten" U kunt ook, door onderstaande bon in te vullen en ons toe te sturen, ons gratis infobulletin aanvragen voor meer informatie.

Naam : _____
Adres : _____
PC/Plaats : _____bp

STICHTING KOM OVER EN HELP
POSTBUS 138 - 3860 AC NIJKERK - TEL. 033 - 246 32 08 - FAX 033 - 246 23 07

HULP AAN KERKEN EN CHRISTENEN IN OOST-EUROPA.

ONS WERK WORDT AANBEVOLEN DOOR EEN COMITÉ DAT BESTAAT UIT PREDIKANTEN UIT DE GEREFORMEERDE GEZINDTE.

POSTBANK 35 35 181 of BANK 16.10.04.555 TE H.I.AMBACHT

Ds. H. van der Ham

Een wolk van getuigen

Portretten van christelijke gereformeerde predikanten

Deze uitgave bestaat uit zowel een historisch als een meditatief gedeelte. In het uitvoerige historische deel geeft ds. Van der Ham biografieën van de christelijke gereformeerde predikanten A. van der Heijden, D.J. van Brummen, J.A. Riekel, P. de Groot, D. Driessen, K. Groen, M.S. Roos en W.F. Laman. Een vermeldenswaardige bijzonderheid is dat in deze uitgave een ruime selectie nooit eerder gepubliceerd fotomateriaal is opgenomen.

294 blz. gebonden f 59,90

Ds. H. van der Ham

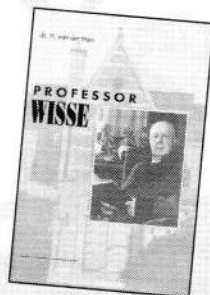
Professor Wisse

Aspecten van leven en werk

Tweede druk

In deze publikatie zijn naast een selectie moeilijk te verkrijgen geschriften van professor Wisse veel unieke herinneringen verzameld. Tevens is een ruime selectie nooit eerder gepubliceerd fotomateriaal opgenomen. „Kortom: binnen de talrijke uitgaven op het gebied van de kleine kerkgeschiedenis is deze uitgave, die verlucht is met veel ongepubliceerd fotomateriaal, een juweeltje.” (Anne Schipper, Nederlandse Bibliotheekdienst)

216 blz. gebonden f 45,00

1971E

*Plaats uw
familieberichten
in
Bewaar het Pand*

BKG

De Stichting Bureau Kraam- en Gezinshulp bemiddelt tussen hulpaanvragers en zelfstandige gediplomeerde verzorgenden en helpt daar waar geen tv aanwezig is.

Voor uw hulpaanvraag en inlichtingen kunt u bellen:

**Ons nieuwe
telefoonnummer is:
0318 - 52 77 99**

Voor kraamhulp graag tijdig bellen.

KERSTGROETAKTIE '95

Stuur uw kerstgroet naar christenen in de voormalige Sovjet-Unie in de vorm van een setje kaarten of een lektuurpakket. Doe mee en laat zo uw liefde tot en verbondenheid met de Russische christenen blijken.

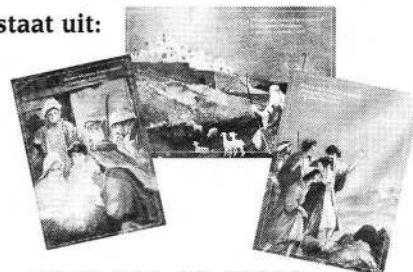
U betaalt alleen de portokosten voor de verzending. (f 1,- voor een setje kaarten; f 9,- voor een lektuurpakket). Ook gemeenten en scholen kunnen aan deze actie meedoen.

Bel ons voor meer informatie!

0182 - 53 85 44

Een lektuurpakket bestaat uit:

- 1x dagboek van Spurgeon
- 2x Nieuw Testament
- 2x Belangrijkste vraag (evangelisatiebrochure)
- 3x kaart

STEM VAN DE VREDE
FRIEDENSSTIMME
ГОЛОС МИРА

Friedensstimme, Postbus 15, 2800 AA Gouda